

**ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
ТА СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.**

2015 рік

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Київ, 2016

**ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
ТА СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.**

2015 рік

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Київ, 2016

УДК 614.2:312.6.004.12 (477.41)
ББК 51.2 (4.Укр.41)

**ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. 2015 рік. КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ.**
[Статистично-аналітичні матеріали] – Київ, 2016 - 40 с.

Автори:

Слабкий Г.О. - доктор медичних наук , професор,

Глушаниця О.Ф. – в.о. директора Департаменту охорони здоров'я Київської обласної державної адміністрації.

Лисенко П.М. – науковий співробітник ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”.

Слабкий В. Г. - науковий співробітник ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”.

Рецензент:

Дзюба О.М. - доктор медичних наук, професор, заступник директора ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”.

Проаналізовано стан медико-демографічної ситуації, мережі закладів охорони здоров'я, рівні надання медичної допомоги та показники діяльності закладів, медична допомога учасникам АТО та тимчасово переміщеним особам у Київську область. Показано проблемні питання та шляхи їх рішення.

Видання розраховане на державних службовців, які працюють у галузі охорони здоров'я, організаторів охорони здоров'я та науковців у сфері соціальної медицини.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України» від 15.09.2016 року. Протокол №8.

ISBN 978-966-409-177-7

© УІСД МОЗ України

Зміст

Вступ	4
Київська облас ть	
Адміністративно-територіальний устрій та характеристика населення	5
Медико-демографічна ситуація в області	6
Характеристика мережі закладів охорони здоров'я області	13
Кадрове забезпечення системи охорони здоров'я області за 2015 рік	23
Фінансування системи охорони здоров'я МОЗ	26
Показники діяльності закладів системи охорони здоров'я області	27
Медична допомога учасникам ато (станом на 1 січня 2016 року)	36
Проблеми та можливі шляхи вирішення	38

Умовні скорочення

АТО	Антитерористична операція
ВВВ	Велика Вітчизняна війна
ЗП-СМ	Загальна практика – сімейна медицина
ПМСД	Первинна медико-санітарна допомога
ФАП	Фельдшерсько-акушерський пункт
ФП	Фельдшерський пункт
ЦРЛ	Центральна районна лікарня
ШМД	Швидка медична допомога

ВСТУП

В статистично-аналітичних матеріалах комплексно представлено за даними статистичних звітів закладів охорони здоров'я представлено стан медико-демографічної ситуації та показники організації медичної допомоги населенню Київської області.

Проблемними питаннями в області є природний убуток населення, погіршення стану здоров'я населення, невідповідність системи охорони здоров'я реальним потребам населення, кадрова криза в системі охорони здоров'я при недостатньо раціональному використанні кадрових ресурсів, нераціональне використання ліжкового фонду при неефективній системі фінансування області. Первинна медико-санітарна допомога на засадах сімейної медицини, яка пріоритетно впроваджується в області є недостатньо ефективною.

Реформа системи охорони здоров'я області на сьогодні є пріоритетним та стратегічним напрямком. Питання, які виникли у зв'язку з реформуванням потрібно вирішувати в найкоротші терміни. Перетворення служби первинного рівня на засадах сімейної медицини, автономізація та оптимізація роботи в мережі закладів охорони здоров'я, оптимізація ліжкового фонду у відповідності до реальних потреб населення, запровадження сучасних механізмів фінансування закладів охорони здоров'я, реформування екстреної медичної допомоги на сучасному етапі соціально-економічного розвитку регіону стає підставою для забезпечення кращого стану здоров'я населення. Безумовно, для позитивних зрушень потрібен час та знання.

Визначення напрямів формування нової системи та їх реалізація сприятиме збереженню здоров'я, зниженню показників захворюваності, інвалідності та смертності населення.

I. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ

Назва регіону: Київська область

Площа *регіону* **28,1** тис. км кв.

Міста обласного підпорядкування: **13**

Сільські райони : **25**

Кількість сільських населених пунктів: **1126**

із них з кількістю населення менше 100 осіб: **190**

Кількість селищ міського типу: **30**

Характеристика населення (станом на 01.01.2016 року)

Характеристика	Усього	Міські	Сільські
Чоловіки	797246	494580	302666
Жінки	929210	572381	356829
Діти віком до 18 років	322443	201107	121336
Усього	1726456	1066961	659495

Віко-статевая характеристика населення

Вік (роки)	Обидві статті	Чоловіки	Жінки
0-1	20252	10421	9831
1-17	302191	156264	145927
18-59	1037043	502312	534731
60-79	312237	115369	196868
80 і старше	54733	12880	41853

Особливі контингенти обслуговування

Контингент	Абсолютна кількість	% до населення області
Інваліди війни	6021	0,35
Учасники бойових дій	11400	0,66
Учасники війни	37579	2,18
Особи, що прирівняні до них за пільгами	6254	0,36
Інваліди з дитинства	9687	0,56
Інваліди в наслідок загального захворювання	47021	2,73
Інваліди в наслідок трудового каліцтва та професійного захворювання	2559	0,15
Діти - інваліди	7862	0,47
Усього	129233	7,50

Особи, які постраждали в наслідок аварії на ЧАЕС

Загальна група обліку (кількість населення)

Категорія	Кількість
Перша група первинного обліку	33477
Друга група первинного обліку	15238
Третя група первинного обліку	449969
Четверта група первинного обліку	150091

Особи, які приймали участь в АТО – 4410. Кількість осіб, які потребують протезування - **28** (станом на 1.01 2016 року).

Переселенці. Загальна кількість - **35961**, в тому числі дітей – **7916** (станом на 1.01 2016 року).

Дані про населення, яке прикріплено для обслуговування до медичних закладів відомчої охорони здоров'я

Відомство	Кількість прикріпленого населення
Укрзалізниця	13125

Загальна площа області складає 28,1 тис. км. кв. В області нараховується 13 міст обласного підпорядкування та 25 сільських районів на території яких розташовано 1126 сільських населених пунктів та 30 селищ міського типу.

В Київській області проживає 1726456 осіб із яких 797246 (46,2%) чоловіків та 929210 (53,8%) жінок та 322443 (18,7%) дітей. Із загальної кількості мешканців області 1066961 (61,8%) проживає в містах та 659495 (38,2%) в сільській місцевості. В області проживає 129233 (7,5%) осіб з особливими потребами та 366970 (21,5%) осіб пенсійного віку. В області проживає 648775 (37,9%) осіб, які постраждали в наслідок аварії на ЧАЕС.

II. МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В ОБЛАСТІ

Демографічні показники

Характеристика	Усього	Міські	Сільські
Народжуваність	11,7	11,9	11,4
Смертність	16,5	13,2	21,8
Природний рух	-4,8	-1,3	-10,4

В 2015 році демографічні показники характеризувалися природнім убутком населення. При близьких показників народжуваності як міського так і сільського населення показники смертності сільського населення в 1,9 рази вищі: 11,4 проти 21,8 на 100 тис населення.

Природний рух населення Київської області (на 1000 відповідного населення)

Найменування районів	Народжуваність					Смертність				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Область	11,7	12,2	12,0	12,2	11,7	15,7	15,8	15,8	16,4	16,5

В динаміці останніх п'яти років народжуваність мали незначні коливання, але залишилася на рівні 2011 року (11,7 на 100 тис населення), смертність населення мала тенденцію до збільшення – в 1,05 разу і склала 16,5 на 100 тис. населення.

Динаміка смертності населення Київської області, 2011-2015 рр (на 100 тис населення)

Динаміка народжуваності населення Київської області, 2011-2015 рр (на 100 тис населення)

На протязі 5 років в області спостерігається ріст показника смертності з 15,7‰ до 16,5‰ на 5,1%. В 2012р.показник зріс до 15,8‰, ріст на 0,6%; в 2013 р. на рівні 2012р.- 15,8‰, але ріст на 3,8% в 2014р. порівнянні з 2011р. (в 2014р.-16,4‰)ріст на 0,6%, в 2015р. в порівнянні з 2014р.

Показник народжуваності в 2015р. на рівні 2011р.-11,7‰. В 2014р. показник народжуваності на рівні 2012р.- 12,2‰, спад народжуваності в 2013р. до 12,0‰, знизився на 1,7% в порівнянні з 2012р.

Природний показник убутку населення знизився з -4,0 в 2011 році до -4,8 в 2015р. Це характеризує досить складну демографічну ситуацію.

Високий показник смертності 16,5‰ зареєстровано в 2015 році при показнику народжуваності на рівні 2011р.11,7‰.

Показова в цьому відношенні санітарно – демографічна статистика з розрахунками гендерно дезагредованих показників, які наведено нижче.

Середня тривалість життя чоловіків та жінок – 71,37р., чоловіків – 66,25р., жінок –76,37р. (інформація Головного управління статистики у Київській області за 01.01. 2015р.) Середня тривалість життя чоловіків нижча, ніж у жінок – на 10,12 років.

Збільшилася питома вага населення старшого пенсійного віку - 25,3%, серед жінок – 33,1%, серед чоловіків -16%. Питома вага чоловіків серед населення старшого пенсійного віку значно менша, ніж у жінок.

Показники смертності населення області за статтю та віком наведені нижче в таблиці.

Показники смертності населення області за статтю та віком станом на 01.01.2016р.

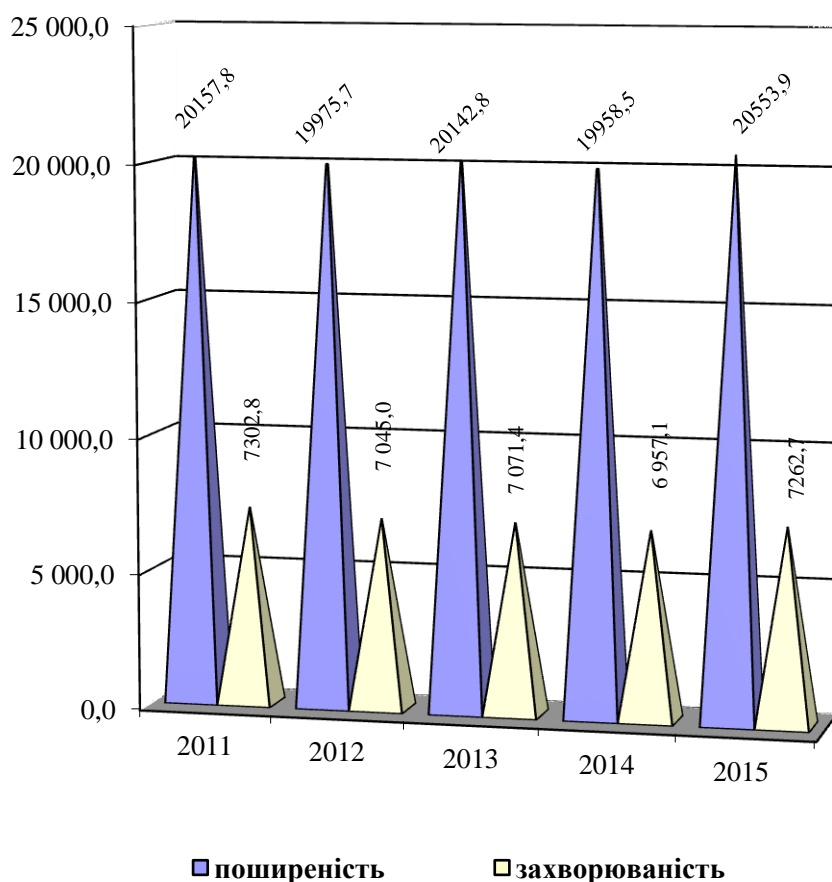
Вік	Чоловіки		Жінки	
	абсолютні числа	показник на 100000 відповідного населення	абсолютні числа	показник на 100000 відповідного населення
1	2	3	4	5
0	54	6,77	55	5,92
0-27 днів	28	-	25	-
1-4 р.	25	3,14	19	2,04
5-9 р.	7	0,88	6	0,65
10-14 р.	15	1,88	10	1,08
15-19 р.	43	5,39	12	1,29
20-24 р.	93	11,67	25	2,69
25-29 р.	217	27,22	66	7,10
30-34 р.	338	42,40	88	9,47
35-39 р.	487	61,09	143	15,39
40-44 р.	496	62,21	197	21,20
45-49 р.	622	78,02	241	25,94
50-54 р.	946	118,66	352	37,88
55-59 р.	1203	150,89	559	60,16
60-64 р.	1588	199,19	757	81,47
65-69 р.	1536	192,66	934	100,52
70-74 р.	1520	190,66	1358	146,15

1	2	3	4	5
75–79 р.	2469	309,69	3081	331,57
80–84 р.	1055	132,33	2022	217,60
85–89 р.	942	118,16	2916	313,81
90–94 р.	275	34,49	1374	147,87
95–99 р.	41	5,14	216	23,25
100 >	2	0,25	24	2,58
Всього:	13974	1752,78	14455	1555,62

Сучасна демографічна ситуація характеризується високою смертністю чоловіків (так звана надсмертність чоловіків), яка частково спричиняється природними факторами, але сучасна наука пояснює її переважно суспільними факторами. Надсмертність чоловіків припадає на найкращі роки життя – 20-40 років. В області в 2015р. зареєстрована над смертність чоловіків з 15-19 років.

Далі наводимо показники поширеності хвороб та захворюваності населення області за 2011-2015рр

Рівень захворюваності населення 0 - 100 років по області

Структура і рівень поширеності та захворюваності населення області за класами хвороб за зверненнями до лікувально-профілактичних закладів (на 10 тис. нас.)

Найменування класів хвороб	2011		2012		2013		2014		2015		поширеність +/- в % 2015р. до 2011р.	захворюваність +/- в % 2015р. до 2011р.
	поширеність	захворюваність	поширеність	захворюваність	поширеність	захворюваність	поширеність	захворюваність	поширеність	захворюваність		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Всі хвороби	20157,8	7302,8	19 975,7	7045,0	20142,8	7071,4	19958,5	6957,1	20553,9	7262,7	1,96	-0,55
В т.ч.інфекційні та паразитарні хвороби	382,7	212,4	369,4	210,7	370,6	217,8	351,0	204,1	353,3	202,7	-7,68	-4,57
Новоутворення	387,9	67,7	407,2	72,1	419,6	71,3	427,4	71,0	444,9	81,4	14,69	20,24
Хвороби крові, кровотворних органів	105,5	30,9	105,2	31,1	104,1	30,8	99,3	28,6	101,2	30,4	-4,08	-1,62
Хвороби ендокринної системи, розладу харчування	1 226,6	103,6	1 247,7	106,7	1 258,0	101,7	1 260,7	103,5	1287,6	110,1	4,97	6,27
Розлади психики та поведінки	453,5	55,6	450,3	55,0	435,6	52,9	431,9	52,2	431,9	51,2	-4,76	-7,91
Хвороби нервової системи	675,9	178,5	662,9	171,5	662,8	165,9	641,6	160,1	655,9	173,7	-2,96	-2,69
Хвороби ока та придаткового апарату	681,4	281,7	685,9	272,3	698,3	274,1	699,9	274,6	737,1	290,1	8,17	2,98

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Хвороби вуха та сосковидного відростку	243,0	176,4	251,3	185,4	250,1	187,9	249,0	187,7	274,0	207,4	12,76	17,57
Хвороби системи кровообігу	6 133,9	431,8	6 209,1	448,3	6 280,1	421,0	6 246,4	405,1	6389,3	443,9	4,16	2,80
Хвороби органів дихання	4 491,3	3686,4	4 221,7	3419,5	4 335,1	3523,2	4 325,7	3507,8	4513,7	3628,7	0,50	-1,57
Хвороби органів травлення	2 149,4	226,7	2 148,5	224,5	2 122,0	208,8	2 100,5	202,4	2166,7	228,4	0,80	0,75
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	484,5	410,0	500,5	416,2	511,0	429,6	501,7	418,7	507,5	424,9	4,75	3,63
Хвороби кістково-м'язової системи	1 037,4	269,5	1 022,2	266,0	1 011,4	248,9	987,7	241,8	1011,2	255,9	-2,53	-5,05
Хвороби сечостатевої системи	754,9	342,8	746,0	338,3	750,5	330,9	726,5	319,6	741,7	333,9	-1,75	-2,60
Вагітність, пологи та післяпологовий період	789,5	641,5	785,1	653,9	774,8	625,2	782,1	624,6	804,8	639,2	1,94	-0,36
Вроджені аномалії (вади розвитку)	70,5	14,3	72,2	13,0	74,4	12,6	74,1	11,9	81,6	13,5	15,74	-5,59
Симптоми, ознаки та відхилення від норми	23,6	21,4	22,7	18,7	20,7	18,2	20,9	18,5	23,7	21,5	0,42	0,47
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	618,0	596,9	621,6	600,1	612,8	590,5	588,3	565,7	599,8	575,9	-2,94	-3,52

За період з 2011-го по 2015-ий рік показник поширеності всіх хвороб, серед усього населення зріс на +1,96%. Показник захворюваності за цей період знизився на -0,5%.

По класам хвороб:

- по класу інфекційні та паразитарні хвороби спостерігається зниження показника поширеності на -7,68%;
- захворюваності на -4,5%.

По класу новоутворення ріст обох показників:

- поширеності на +14,69%
- захворюваності на +20,24%

По класу хвороб крові і кровотворних органів спостерігається зниження обох показників:

- поширеності на -4,08%
- захворюваності на -1,62%

Хвороби ендокринної системи, розладу харчування – ріст обох показників:

- поширеності на +4,97%
- захворюваності на +6,27%.

По класу системи кровообігу – ріст обох показників:

- поширеності на +4,16%
- захворюваності +2,8%

По класу хвороби органів дихання –

- ріст показника поширеності на +0,5%
- зниження показника захворюваності -1,57%

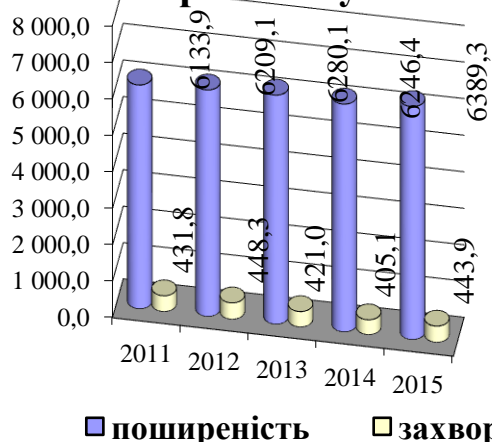
Клас хвороби органів травлення:

- ріст показника поширеності +0,8%
- захворюваності +0,75%

Аналіз показників поширеності та захворюваності за період 2011-2015 роки говорить про те, що в області спостерігається тенденція до росту показника поширеності та захворюваності по основним класам, які впливають на показник смертності та зниження показників по окремим класам. Коливання показників спостерігається відповідно за роками і за класами хвороб.

Враховуючи, що хвороби системи кровообігу займають провідну роль в медико-демографічній ситуації в області наводимо динаміку показників захворюваності населення на хвороби системи кровообігу та їх поширеність в динаміці 2011-2015 рр.

Рівень поширеності та захворюваності на хвороби системи кровообігу населення області

З наведених на рис. даних видно, що рівень захворюваності населення Київської області за роки спостереження зріс на 12,1 і склав 443,9, а рівень поширеності вказаних хвороб зріс на 255,4 і склав 6389,3 на 10 тис загального населення області, що вказує на процес хронізації захворювань.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ОБЛАСТІ

В даному розділі наводиться мережа закладів охорони здоров'я Київської області різних форм власності.

Заклади та установи державної форми власності підпорядкування МОЗ України

Заклади	Кількість
Лікарні	1
Амбулаторно-поліклінічні заклади	1
Санаторно-курортні заклади	1
Із них для дітей	1

Приватні заклади і установи охорони здоров'я

Заклади	Кількість
Лікарняні заклади	4
Амбулаторно-поліклінічні заклади	107
Медичні центри	69
Інші заклади	54
Приватні кабінети - фізичні особи)	172

Заклади і установи інших міністерств та відомств державної форми власності підпорядкування

Заклади	Кількість
Лікарняні заклади	3
Амбулаторно-поліклінічні заклади	8

Аптечні заклади

Заклади	Кількість
Аптеки всього	625
Приватної форми власності (аптечний пункт/ аптечний кіоск)	75/ 48
Колективної форми власності (аптечний пункт/ аптечний кіоск)	47/ 157
Кількість ФАПів без аптечних кіосків	21

Розвиток медичної практики на підприємницьких засадах (відкрито за 2010-2015 роки)

Показник	Кількість
Заклади (всього):	345
У тому числі за спеціальністю	
- стоматологія	159
- акушерство і гінекологія	48
- лабораторна діагностика	15
- загальна практика/сімейна медицина	12
- офтальмологія	4
- функціональна діагностика	10
- інші	97
Фізичні особи:	247
- у тому числі за спеціальностями	
- стоматологія	175
- загальна практика/сімейна медицина	5
- акушерство і гінекологія	10
- офтальмологія	5
- інші	52

В області активно розвивається приватний сектор охорони здоров'я та приватна лікарська практика. Так, за 2010-2015 роки відкрито 345 приватних закладів охорони здоров'я та 247 лікарів мають ліцензії і здійснюють приватну лікарську практику.

Що стосується приватних закладів охорони здоров'я, то найчастіше вони займаються наданням стоматологічної (46,1%), акушерсько-гінекологічної допомоги (13,9%) та проводять діагностичні обстеження (7,2%).

Приватно-практикуючі лікарів в основному надають стоматологічну допомогу (70,9%).

Мережа закладів охорони здоров'я, які функціонують на території області (2015 рік)

Показник	Система МОЗ	МВС	Міноборони	МОН	Мінпраці	Мінтранс зв'язку	Держприкордонслужба	Інші міністерства та відомства	Департамент виконання покарань	Приватні заклади	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Лікарняні заклади, усього	67		2			1				4	74
Кількість закладів, що надають стаціонарну допомогу:											
Обласних лікарень	2										2
Обласних дитячих лікарень	2										2
Міських лікарень	8										8
Міських дитячих лікарень	2										2
Центральних районних лікарень	25										25
Районних лікарень	5										5
Дільничних лікарень	6										6
Спеціалізованих лікарень	3										3
Госпіталів для інвалідів ВВВ	1										1
Пологових будинків	3										3
Психіатричних лікарень	2										2
Диспансерів зі стаціонарами	8										8
Центрів медико-соціальної реабілітації	0					1					1
Центри здоров'я	1										1

Характеристика і потужність закладів охорони здоров'я

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість ліжок, усього	13053		378			100				110	13641
Кількість ліжок на 10 тис. населення	75,74		2,19			0,58				0,64	79,15
Потужність лікарняних закладів, у т.ч. до:											
– 25 ліжок	6										6
– 26-50 ліжок	3										3
– 51-99 ліжок	3										2
– 100-300 ліжок	25		2			1					28

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Шкірно-венерологічні :											
– для дорослих	70 / 041										70
– для дітей	15 / 0,47										15
Педіатричні (соматичні):	870 / 27,47										870
у т.ч.											
– для недоношених та хворих новонароджених	55 / 1,74										55
– для немовлят	20 / 0,63										20
Радіологічні та рентгенологічні:											
Відновного лікування:											
– для дорослих	150 / 0,87		40								190
– для дітей	10 / 0,32										10
Інші											
– для дорослих	6 / 0,03		25								31
– для дітей											
Усього											
– для дорослих	11173/ 64.83		378			100				110	11761
– для дітей	1880/ 59.36		0			0				0	1880
Усього	13053 / 75,7		378			100				110	13641

IV. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ОБЛАСТІ ЗА 2015 РІК

Була проаналізована ситуація щодо кадрового забезпечення системи охорони здоров'я області. Загальну ситуацію в області можна характеризувати як кадрова криза. На це вказує рівень укомплектованості штатних посад фізичними особами та частка працюючих пенсіонерів лікарів та середнього медичного персоналу в закладах охорони здоров'я області.

Показник	Система МОЗ	МВС	Міноборони	МОН	Мінпраці	Мінінфраструктури	Держприкордонслужба	Інші міністерства та відомства	Департамент виконання покарань	Приватні заклади	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість лікарів у лікувально-профілактичних закладах:											
– абсолютні числа, осіб	5989		109			65		1		662	6826
– на 10 тис. населення	34,75		0,63			0,38		0,006		3,84	39,61
Кількість штатних посад лікарів	8444,5		126			72,5		1,0		889,0	9533
Кількість лікарів (фізичних осіб)	5844,59		109			65		1		662	6826
у т.ч. керівників закладів та їхніх заступників	326		5			5		0		72	408
Кількість штатних посад середнього медичного персоналу	17439,0		195			92,0		1,0		551,75	18278,75
Кількість фізичних осіб середнього медичного персоналу	14247		209			87		1		483	15027
Кількість штатних посад лікарів загальної практики/сімейної медицини / осіб	754,75/ 528		0			0				9,0/ 8	763,75/ 536
Забезпеченість лікарями загальної практики/сімейної медицини на 10 тис. населення	3,06									0,046	3,11
Кількість фізичних осіб лікарів загальної практики/сімейної медицини,	528									8	536
Укомплектованість штатних посад лікарів загальної практики/сімейної медицини,	84,4									88,89	70,18
Співвідношення лікарів та медичних сестер лікарів загальної практики/сімейної медицини,	1:1,47									1:0	1:1,45

Відповідно до доказового менеджменту укомплектування штатного розпису нижче 85% не дозволяє забезпечити доступну та якісну медичну допомогу. В області укомплектованість штатних посад лікарів нижче 70% зафіксована за наступними спеціальностями: психотерапевти (14,29%), лікарі-імунологи дитячі (38,89%), лікарі-імунологи (43,48%), лікарі медицини невідкладних станів (54, 55%), радіологи (55,36%), дієтологи (58,33%), терапевти підліткові (62,5%), пульмонологи дитячі (66,67%), ревматологи (69,23%), нефрологи (63,77%), нефрологи дитячі (66,67%), фізіотерапевти (67,62%), лікарі лікувальної фізкультури (66,29%), фтизіатри дитячі (67,12%), рефлексотерапевти (66,64%), психіатри дитячі (69,70%).

Список лікарських спеціальностей за якими укомплектованість штатних посад складає менше 85%

Перелік посад	Показник
1	2
Всього посад лікарів (без зубних): в т.ч.	82,91
. В закладах, які складають звіт по ф.20	85,58
терапевти - всього	81,31
терапевти підліткові	62,50
загальної практики - сімейні лікарі	84,40
пульмонологи	84,00
пульмонологи дитячі	66,67
ревматологи	69,23
гастроентерологи дитячі	72,73
Дієтологи	58,33
нефрологи	63,77
в т.ч. нефрологи дитячі	66,67
ендокринологи дитячі	82,09
інфекціоністи	80,22
в т.ч. інфекціоністи дитячі	80,49
фізіотерапевти	67,62
лікарі лікувальної фізкультури	66,29
лікарі з функціональної діагностики	84,07
урологи дитячі	75,00
анестезіологи дитячі	76,54
ендоскопісти	77,42
радіологи	55,36
гінекол.дитячого та підлітк.віку	80,52
педіатри - всього	87,64
педіатри-неонатологи	81,50
офтальмологи дитячі	71,43
отоларингологи	83,67
в т.ч.отоларингологи дитячі	77,59
фтизіатри	79,44
в т.ч. фтизіатри дитячі	67,12
невропатологи дитячі	81,60

1	2
рефлексотерапевти	63,64
психіатри	78,96
в т.ч. психіатри дитячі	69,70
наркологи	78,33
психотерапевти	14,29
лікарі- психологи	71,43
сексопатологи	80,00
патологоанатоми	82,13
в т.ч. патологоанатоми дитячі	61,54
бактеріологи	80,00
лікарі-епідеміологи	76,00
лікарі-лаборанти	77,71
в т.ч. лаборанти-генетики	60,00
генетики	84,21
лікарі-імунологи	43,48
в т.ч. лікарі-імунологи дитячі	38,89
ультразвукової діагностики	88,38
рентгенологи	82,96
лікарі приймального відділення	80,26
статистики	70,54
методисти	74,13
інтерни	81,73
інші	54,55
Б. В інших лікувально-профілактичних закладах	62,63
Медицина невідкладних станів	54,55

Викликає тривогу можливість надання доступної та якісної допомоги за спеціальностями за якими частка працюючих лікарів в своїй більшості є особами пенсійного віку. До переліку таких спеціальностей відносяться наступні: фізіотерапія, акушерство і гінекологія, клінічна біохімія, дитяча пульмонологія, функціональна діагностика, ортопедична стоматологія, рентгенологія, епідеміологія, організація і управління охороною здоров'я, дитяча кардіоревматологія тощо.

Проблемою в області є забезпеченість медичним персоналом ФАПів та ФП. При цьому треба мати на увазі, що медичні працівники ФАПів та ФП є медичними працівниками першого контакту для більшості сільських жителів. Так, в 108 (9,6%) населених пунктах відсутній жодний заклад охорони здоров'я, а в 60 (9,3%) ФАПах не працює жодний медичний працівник. Рівень укомплектованості штатних посад фізичними особами є низьким і є меншим 85%, що не дозволяє забезпечити доступну медичну допомогу. Проблемою є те, що більше 60% медичного персоналу, який забезпечує

надання медичної допомоги безпосередньо сільському населенню є особами пенсійного віку.

Список лікарських спеціальностей за якими працює більше 50% осіб пенсійного віку:

Спеціальність	% осіб пенсійного віку
фізіотерапія	67
акушерство і гінекологія	67
клінічна біохімія	67
дитяча пульмонологія	67
функціональна діагностика	63
ортопедична стоматологія	61
рентгенологія	61
епідеміологія	60
організація і управління охороною здоров'я	59
дитяча кардіоревматологія	57

Забезпеченість медичним персоналом ФАПів та ФП

Показник	Значення
Штатних посад фельдшерів	556,75
Штатних посад акушерок	153,25
Штатних посад медсестер	98,75
Укомплектованість штатних посад фельдшерів	85,9
Укомплектованість штатних посад акушерок	74,4
Укомплектованість штатних посад медсестер	80,3
Кількість ФАПів та ФП без жодного медичного працівника	60
Кількість населених пунктів у яких не відкрито жодного закладу охорони здоров'я	108
Відсоток фельдшерів пенсійного віку	60%
Відсоток акушерок пенсійного віку	62%
Відсоток медсестер пенсійного віку	63%

V. ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я МОЗ

Фінансування системи охорони здоров'я області здійснювалося із всіх можливих джерел, але провідним джерелом був місцевий бюджет. Найбільшою статтею

витрат стали витрати на заробітну плату (63%). При цьому витрати на придбання лікарських засобів та засобів медичного призначення склали 72,

79 грн, а витрати на придбання лікарських засобів на один виклик швидкої медичної допомоги склали 14, 23 грн.

Середня заробітна плата медичних працівників в області склала 2703,13 грн. При цьому середня заробітна плата

Лікарів загальної практики-сімейних лікарів склала 2601,0 грн, лікарів швидкої медичної допомоги – 3560,0 грн, а сімейних медичних сестер – 1993,75, що є нижчим чим в цілому середніх медичних працівників – 2781,63 грн.

Фінансування системи охорони здоров'я МОЗ, 2015 рік (тис грн.)

Показник	Сума
<i>Джерела і обсяги видатків</i>	
Місцевий бюджет,	2518098,7
Загальний фонд	2124896,3
Спеціальний фонд	393202,4
Добровільні пожертви	38086,2
Платні послуги	106233,5
Гуманітарна допомога	100884,2
Видатки на охорону здоров'я з розрахунку на одного прикріпленого жителя, грн..	1361,63
<i>Структура використання коштів (%)</i>	
Заробітна плата і нарахування	63 %
Всі витрати на утримання	37 %
Лікарські засоби та вироби медичного призначення	12 %
Капітальні видатки	7 %
Витрати на придбання лікарських засобів та виробів медичного призначення на один ліжко-день, грн	72,79
Витрати на придбання лікарських засобів та виробів медичного призначення на один виклик швидкої медичної допомоги, грн	14,23
<i>Середня заробітна плата</i>	
Головних лікарів	2893.0
Лікарів третинного рівня медичної допомоги	2795.2
Лікарів вторинного рівня медичної допомоги	2795.2
Лікарів загальної практики-сімейних лікарів	2601.0
Лікарів швидкої медичної допомоги	3560.0
Середніх медичних працівників, крім сімейних медсестер	2781.63
Сімейних медсестер	1993.75

VI. ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ОБЛАСТІ

Були вивчені та проаналізовані основні показники діяльності закладів системи охорони здоров'я області. Вони представлені в таблицях.

Основні показники діяльності закладів системи охорони здоров'я області

Показник	Система МОЗ	МВС	Міноборони	МОН	Мінпраці	Мінінфраструктури	Держприкордонслужба	Інші міністерства та відомства	Департамент виконання покарань	Приватні заклади	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість відвідувань абсолютні дані (в тис.)	14522,926		29,419			111,331		2,811		762,719	15429,206
Кількість відвідувань на 1 мешканця	8,43		0,02			0,06		0,002		0,44	8,95
Госпіталізовано хворих (тис. осіб) / у т. ч. дітей	386,087/ 70,039		12,226			0,887/ 0,045				7,797/ 0	406,997/ 70084
у т.ч. в лікарняні заклади різного типу:											
обласні	34,590										34,59
дитячі обласні	21,509										21,509
міські	53,782										53,782
Центральні районні лікарні	198,472										198,472
Районні лікарні	11,953										11,953
Дільничні лікарні	2,296										2,296
дитячі міські	7,343										7,343
спеціалізовані лікарні	4,769										4,769
госпіталі для інвалідів ВВВ	9,495										9,495
пологові будинки / перинатальні центри	12,528										12,528
психіатричні та наркологічні лікарні	7,201										7,201
стаціонари диспансерів	22,149										22,149
центри медико-соціальної реабілітації	0					111,331					11,331
Рівень госпіталізації (на 100 жителів)											
Усього	22,40		0,71			0,05				0,45	24,03
Дорослого населення	22,47		0,87			0,06				0,55	23,95

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
міських	1,6										1,6
дитячих міських	0,01										0,01
спеціалізованих лікарень	0,9										0,9
госпіталів для інвалідів ВВВ	0,16										0,16
пологових будинків	0,02										0,02
психіатричних та наркологічних лікарень	0,23										0,23
диспансерів зі стаціонарами	1,38										1,38
Загальна кількість оперативних втручань (у стаціонарах)	84388		3303			0				2181	89872
Післяопераційна летальність (% від кількості прооперованих) / з них дітей	0,56/ 0,12		0,09/ 0			0				0,22	0,53/ 0,12
Післяопераційна летальність в обласній лікарні	0,71										0,71
Післяопераційна летальність в обл.. дитячій лікарні	0,11										0,11
Післяопераційна летальність в міських лікарнях	0,22										0,22
Післяопераційна летальність ЦРЛ	0,59										0,59
Післяопераційна летальність в онкодиспансерах	0,92										0,92
Кількість кесарських розтинів на 100 пологів	20,20										20,20
Кількість хворих, яким надано термінову хірургічну допомогу / з них дітей	5599/ 1007		84/ 0			0				0	5683/ 1007
Післяопераційна летальність у разі ургентної хірургічної допомоги (% від кількості прооперованих)	1,00		0			0				0	0,99

Рівень госпіталізації населення в області склав 22,4 на 100 населення в тому числі дорослого населення – 22,47 та дитячого населення – 22,41. Із числа госпіталізованих 6,3% складають пацієнти які потребували соціальної та паліативної допомоги.

Середні терміни перебування пацієнтів в стаціонарі склали 11,06 дня з найбільшими показниками в психіатричних та наркологічних лікарнях – 47,88 дня.

В середньому по стаціонарним відділенням в області госпітальне ліжко працювало 327,34 дня. Найменше ліжко працювало в спеціалізованих лікарнях (294,0 дня), пологових відділеннях (236,91 дні) та дитячих міських лікарнях (311,69 дні). Найбільше ліжко працювало в міських лікарнях – 343,24 дні.

Лікарняна летальність в середньому в закладах охорони здоров'я області склала 1,34%. При цьому післяопераційна летальність склала 0,56%, а післяопераційна летальність при ургентній хірургічній допомозі – 1,0%. Загальна летальність на ліжках інтенсивної терапії склала 22,79%.

У відділеннях хірургічного профілю хірургічна активність становить 68,74%.

Показники використання ліжкового фонду в закладах охорони здоров'я системи МОЗ України

Заклад охорони здоров'я	Кількість ліжок	Середня кількість днів роботи ліжка в 2014 р.	Середнє перебування пацієнтів на ліжку (днів)	% пацієнтів, які потребували медико-соціальної та паліативної допомоги	Летальність загальна	Летальність до добова (% від загальної летальності)
Київська область	13053	327,34	11,06	6,3	1,34	29,65

Показники використання ліжкового фонд хірургічного профілю в закладах охорони здоров'я системи МОЗ України

Заклад охорони здоров'я	Кількість ліжок хірургічного профілю	Середня кількість днів роботи ліжка хірургічного профілю в 2014 р.	Середнє перебування пацієнтів на ліжку (днів)	% хірургічної активності	Летальність загальна	Летальність до добова (% від загальної летальності)	Летальність післяопераційна
Київська область	3155	328,55	9,69	68,74	0,59	39,15	0,56

Показники використання ліжкового фонду відділень анестезіології та інтенсивної терапії в закладах охорони здоров'я системи МОЗ України

Заклад охорони здоров'я	Кількість ліжок	Середня кількість днів роботи ліжка в 2014 р.	Середнє перебування пацієнтів на ліжку (днів)	Летальність пацієнтів, які				Летальність загальна на ліжках інтенсивної терапії	Летальність до добова (% від загальної летальності)
				Прооперовані	Травмовані	Інфаркміокарда	Інсульти		
Київська область	6	226,3	9,56	2,41	2,27	1,52	5,29	22,79	37,3%

В області проведено певне реформування служби швидкої медичної допомоги. В 2015 році в області функціонувала одна станція ШМД з 23 підстанціями та 27 пунктів тимчасового базування. При цьому найбільший радіус обслуговування склав 35 км.

В області функціонувала одна спеціалізована бригада, 29 лікарських та 73 фельдшерські бригади ШМД. Укомплектованість штатних посад лікарів склала 48,0% при 34% лікарів пенсійного віку та 28% молодих спеціалістів. Укомплектованість штатних посад фельдшерів склала 62,0% при 13,0% осіб пенсійного віку та 19,0% молодих спеціалістів.

На балансі ШМД знаходиться 196 одиниць санітарного транспорту із яких 20,0% підлягає ремонту, а 47,0% - списанню. Оснащено реанімаційним обладнанням 4,1% санітарного транспорту ШМД. Санітарний транспорт оснащений реанімаційним обладнанням для транспортування дітей в області відсутній.

Службою ШМД здійснено 251968 викликів із яких 40,0% в сільську місцевість та 11,0% до дітей. 9,0% викликів є невластими для ШМД. Частка доїздів у нормативно визначений час склала 93,0% в містах та 87,0% в сільській місцевості.

Основні показники діяльності служби швидкої медичної допомоги, 2015 рік

Показник	Значення показника	Пояснення, якщо треба
Структура		
Кількість станцій ШМД	1	
Кількість підстанцій ШМД	23	
Кількість пунктів тимчасового базування	27	
Найбільший радіус обслуговування, км	35	
Найменший радіус обслуговування, км	7	
Кількість спеціалізованих бригад	1	1- Психіатрична
Кількість лікарських бригад	29	
Кількість фельдшерських бригад	73	
Кадрове забезпечення		
Штатних посад лікарів	462	
Штатних посад фельдшерів	1899,75	
Укомплектованість Штатних посад лікарів, %	48	
Укомплектованість, Штатних посад фельдшерів	62	
Особи пенсійного віку, лікарі, %	34	
Особи пенсійного віку, фельдшери, %	13	
Молоді спеціалісти лікарі, %	28	
Молоді спеціалісти фельдшери, %	19	
Характеристика автотранспорту		
Санітарного автотранспорту, всього	196	58 автомобілів тип В, 8 автомобілів тип С 129 автомобілів тип А
Підлягає ремонту (абс/%)	32/20	
Підлягає списанню (абс/%)	92/ 47	
Оснащено реанімаційним обладнанням (абс/%)	8/4,1	
Оснащено реанімаційним обладнанням для транспортування дітей, кількість	0	
Оснащено дефебрилятором	88	

Основні показники роботи		
Здійснено виїздів всього	251968	
Виїздів на одну спеціалізовану бригаду	1324	
Виїздів на одну лікарську бригаду	2201	
Виїздів на одну фельдшерську бригаду	2438	
Виїздів в сільську місцевість, %	40 %	
% доїздів в межах нормативного часу в містах	93 %	
% доїздів в межах нормативного часу в сільській місцевості	87 %	
% непрофільних виїздів	2 %	
% виїздів до хворих на хронічні хвороби	4 %	
% транспортувань від загальної кількості виїздів	3 %	
Середній час обслуговування одного виклику в містах, хвилин	1 год 10 хв	
Середній час обслуговування одного виклику в сільській місцевості, хвилин	1 год 40 хв	
% виїздів до дітей	11 %	
Летальних випадків в присутності ШМД, абс. кількість	311	
Констатована смерть, абс. кількість	3710	
Фінансування		
% обсяг фактичного фінансування від потреби	100	
Фінансування на придбанні лікарських засобів на один виклик спеціалізованої бригади, грн	17,3	
Фінансування на придбанні лікарських засобів на один виклик лікарської бригади, грн	22,16	
Фінансування на придбанні лікарських засобів на один виклик фельдшерської бригади, грн	19,3	
Забезпеченість бензином машини ШМД на одну зміну, літрів	17,7	

Основні показники ПМСД, 2015 рік

Показник	Значення показника	Пояснення, якщо треба
1	2	3
Штатних посад сімейних лікарів	754,75	
Штатних посад дільничних лікарів-терапевтів	218,75	
Штатних посад дільничних лікарів-педіатрів	222,5	
Штатних посад сімейних медсестер	921,75	
Штатних посад дільничних мед.сестер терапевтичних	305,25	
Штатних посад дільничних мед.сестер педіатричних	193,25	
Співвідношення посад сімейних лікарів і мед.сестер	0,82	
Співвідношення посад лікарів та мед.сестер дільничних терапевтичних	0,72	
Співвідношення посад лікарів та мед.сестер дільничних педіатричних	1,15	
Укомплектованість Штатних посад сімейних лікарів	84,4 %	
Укомплектованість Штатних посад дільничних лікарів-терапевтів	93,4 %	
Укомплектованість Штатних посад дільничних лікарів-педіатрів	93,7 %	
Укомплектованість Штатних посад сімейних медсестер	86,7 %	
Укомплектованість Штатних посад дільничних мед.сестер терапевтичних	87%	
Укомплектованість Штатних посад дільничних мед.сестер педіатричних	88%	
Пенсійного віку, сімейних лікарів, %	61%	
Предпенсійного віку (за п'ять років до пенсії) сімейних лікарів,%	19,5%	
Пенсійного віку сімейних медсестер,%	12%	
Предпенсійного віку сімейних медсестер,%	12%	
Оснащено у відповідності до таблиця оснащення, %		
ФАП	39%	
ФП	34%	
Сімейні амбулаторії	49%	
Потребують капітального ремонту (абс/%)		
ФАП	15/ 65,2%	
ФП	15 / 65,0%	
Сімейні амбулаторії	19 / 83,0%	
Потребують капітального ремонту (абс/%)		
ФАП	15 / 65,2%	
ФП	15 / 65,0%	
Сімейні амбулаторії	19 / 83,0%	
Оснащені транспортом у відповідності до нормативів (абс/%)		
ФАП	9 / 39%	
ФП	2 / 8,7%	
Сімейні амбулаторії	280 / 98,0%	
Кількість сільських амбулаторій, які не укомплектовані лікарями (немає ні одного лікаря)	5	

1	2	3
Основні показники організації та діяльності		
% населення, що обслуговується сімейними лікарями, по регіону	70,0%	
% сільського населення, що обслуговується сімейними лікарями,	73,3%	
% міського населення, що обслуговується сімейними лікарями,	48,0%	
Середня кількість населення, яке прикріплено до одного сімейного лікаря	3500	
Максимальна кількість населення, яке прикріплено до одного сімейного лікаря	3200	
Мінімальна кількість населення, яке прикріплено до одного сімейного лікаря	1200	
Кількість звернень населення до одного сімейного лікаря	5183	
Середня кількість звернень однієї прикріпленої особи до сімейного лікаря	4	
% звернень до сімейних лікарів з профілактичною метою	28,5%	
% звернень до сімейних лікарів дитячого населення	23,0%	
Кількість пацієнтів пролікованих сімейними лікарями в денних стаціонарах	36662	
Кількість пацієнтів пролікованих сімейними лікарями в домашніх стаціонарах	41637	
Кількість пацієнтів, які отримали у сімейних лікарів медичну допомогу хірургічного характеру	448	
% охоплених сімейним і лікарями цільовими профілактичними оглядами на виявлення		
Туберкульозу	70,0%	
Онкозахворювань	55,0%	
Гіпертонічної хвороби	68,0%	

VII. МЕДИЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ АТО (СТАНОМ НА 1 СІЧНЯ 2016 РОКУ)

Звернулося за допомогою: 3831

Госпіталізовано: 686

Прооперовано: 114

Профінансовано на один випадок госпіталізації: 49740.6

Переведено на вищі рівні медичної допомоги: 150

Надано психотерапевтичну допомогу: 516

Отримало медичну допомогу у психіатрів: 201

Медичне обслуговування учасників АТО

Кількість оглянутих демобілізованих військовослужбовців, що брали участь в АТО		Визнано здоровими (осіб)	Поставлено на диспансерний облік у зв'язку із захворюванням	Направлено на обстеження до обласних лікувальних закладів (осіб)	Госпіталізовано (осіб) в тому числі		Оздоровлено амбулаторно	Потребують санаторно-курортного лікування	Направлено на МСЕК	Забезпечено лікарськими засобами безкоштовно	
оглянуто за направленнями військоматів	оглянуто за самозверненням				до ЦРЛ, МЛ	до обласних закладів				кількість осіб	сума, грн..
455	3311	543	1241	505	306	372	1674	1204	327	484	257244,53

Медичне обслуговування тимчасово переміщених осіб

Регіон	ВІЛ/СНІД	сифіліс	туберкульоз	вірусний гепатит	Серцево-судинні захворювання	цукровий діабет	усі види орфанних захворювань	онкохворі	палеативні та лежачі хворі	особи, які потребують проведення гемодіалізу	діти-інваліди	діти з вадами розвитку	вігітні жінки
Київська область	85	5	34	31	2431	397	41	340	16	8	181	96	537

МЕДИЧНА ДОПОМОГА ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ (СТАНОМ НА 1 СІЧНЯ 2016 РОКУ)

Показник	Значення показника %	Пояснення, якщо треба
Звернулося за допомогою всього	24427 осіб	
в тому числі дітей	7519 осіб	
Надано амбулаторно-поліклінічну допомогу всього	83,17	
В тому числі дітям	87,82	
Госпіталізовано всього	15,34	
В тому числі дітей	11,24	
Отримало медичну допомогу у психіатрів	2,13	
В тому числі дітей	1,16	
Прооперовано всього	1,42	
В том у числі дітей	0,89	
Під наглядом медичних працівників вагітних	354 осіб	
Кількість жінок, що народили дітей	385 осіб	
Отримує хронічний гемодіаліз	0,016	
Отримує інсулін	0,71	
Витрачено коштів на надання медичної допомоги переселенцям	1480418,96 грн.	Медична субвенція з державного бюджету, з місцевого бюджету

VIII. ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Проведений аналіз медико-демографічної ситуації в Київській області та показників діяльності системи охорони здоров'я області дозволив виявити ряд суттєвих проблем. До таких проблем віднесено:

- природній убуток населення області при перевищенні показників смертності над показниками народжуваності з перевищенням показників смертності сільського населення в 1,9 разів над показниками смертності міського населення: 11,4 проти 21,8 на 100 тис населення;
- над смертність чоловіків працездатного віку. Так, показник смертності чоловіків у віці 25-29 років у 3,82 рази вищий ніж жінок, у віці 30-

34 роки вищий у 4,47 разів, у віці 35-39 років вищий у 3,97 разів, у віці 50-54 років вищий у 3,13 разів;

- за період з 2011-го по 2015-ий рік показник поширеності всіх хвороб, серед усього населення зріс на +1,96%, а показник захворюваності за цей період знизився на -0,5%, що вказує на процес хронізації захворювань;

- в області функціонують заклади охорони здоров'я різних відомств, що приводить до розпорошення існуючих ресурсів;

- ситуацію з укомплектованістю закладів охорони здоров'я медичними кадрами можна характеризувати як кадрову кризу, яка не в змозі забезпечити доступну та якісну медичну допомогу населенню;

- показники використання ліжкового фонду вказують на його недостатню ефективність та невідповідність реальним потребам населення;

- показники ресурсного забезпечення та діяльності системи первинної медико-санітарної допомоги вказують на відсутність в області пріоритетного підходу до її розвитку;

- фінансове забезпечення системи охорони здоров'я області із громадських джерел є недостатнім.

Для рішення даних проблем рекомендується розробка в області цільової комплексної програми метою якої має стати збереження здоров'я населення, особливо чоловіків працездатного віку, зниження смертності населення, особливо в працездатному віку шляхом пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги, підвищення ефектності вторинної медичної допомоги, рішення проблеми кадрової кризи в охороні здоров'я, підвищення рівня фінансування системи охорони здоров'я населення та створення системи громадського здоров'я.

**ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. 2015 рік.**

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ.

Статистично-аналітичні матеріали

Автори

Слабкий Г.О., доктор медичних наук , професор.

Глушаниця О.Ф. – в.о. директора Департаменту охорони здоров'я Київської обласної державної адміністрації.

Лисенко П.М. науковий співробітник ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”.

Слабкий В.Г. - науковий співробітник ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”.

Наклад 50 примірників